

Til Norges Bondelag
Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Oslo, 23.02.2015

INNSPILL TIL JORDBRUKSFORHANDLINGENE 2015

Det pågår en dramatisk endring i markedet for norske meieriprodukt. Vi ser en sterk og ukontrollert økning i importen av melkeprodukt. Priser på melk og melkeprodukt internasjonalt har falt med 25-50 % det siste året. Samtidig er det et stort underskudd av storfekjøtt. En sikring av innenlandsmarkedet for melk er viktig også for å opprettholde produksjonen av storfekjøtt. For norsk landbruk er det avgjørende at de grep en gjør ved årets jordbruksoppgjør bidrar til å styrke melkeproducentenes konkurransekraft i det norske markedet.

1. TINE vil understreke at melkeproduksjon må gis hovedprioritet ved årets jordbruksoppgjør. Det er et økende misforhold mellom politiske målsettinger med melkepolitikken og tilgang på budsjettmidler. Uten en klar forsterking av budsjettstøtte til melkeproduksjon vil en raskt svekke melkas rolle som bærebjelke i landbrukspolitikken.
2. TINE ber om at det utvikles et investeringsprogram for norsk melkeproduksjon. I mange deler av landet setter naturen klare begrensninger for strukturutviklingen i melkeproduksjon. Dersom en skal få en fornying av driftsapparatet også i besetninger av mer moderat størrelse, og dersom en skal få flere unge inn i næringa, må det settes inn investeringsvirkemiddel. Dette bør være en bred satsing med kombinasjon av tilskudd, økte tak for tilskudd, fondsavsetningsmuligheter, andre skattevirkemiddel og rentestøtte. Det er nødvendig å få dette på plass raskt, slik at en kan få en kontrollert overgang til kommende krav om lønsdrift.
3. Målprisøkningene de siste to årene sammen med det sterke prisfallet internasjonalt begrenser muligheten til prisvekst inneværende år. Selv med uendrede priser frykter vi at norsk melkeproduksjon vil tape markedsandeler til import. En økende import vil redusere produksjonsvolumet i Norge og redusere inntektene i jordbruket. For å sikre en framtidig inntektsvekst i norsk melkeproduksjon må en derfor veie behovet for kortsiktig prisvekst opp mot faren for langvarig volumnedgang. I en avveining mellom disse hensynene anbefaler TINE en økning av målprisen for melk med inntil 5 øre pr liter.
4. Prisutjevningsordningen for melk er viktig for å opprettholde norsk produksjonsvolum. Det er behov for store tilpasninger i ordningen. TINE foreslår å fjerne avgiften på yoghurt og yoghurtlignende produkter samt at ordningen forenkles vesentlig.
5. TINE understreker behovet for at det avsettes nødvendige midler til RÅK-ordningen for å sikre konkurransekraften for de ferdigproduktene som er omfattet av konkurranse fra import fra EU.
6. TINE understreker behovet for å holde kostnadene i melkeproduksjonen nede og ber avtalepartene ha fokus på at jordbruksoppgjøret bidrar til dette. Vi vil understreke at økte kraftfôrpriser særlig rammer de mest sårbare melkeproduksjonsområdene hvor kraftförandelen er høyest.
7. TINE anbefaler at geiteholdet prioriteres under årets oppgjør gjennom styrking av beitetilskuddet pr dyr og en økning av grunntilskuddet på melk. For å bedre markedsbalansen for geitemelk forslår vi at kvote for geitemelk solgt gjennom den statlige ordningen fortsatt blir holdt tilbake.
8. Den politiske målsettingen for økologisk produksjon står fast. TINE understreker behovet for fortsatt å stimulere økologisk produksjon med budsjettmidler dersom målene skal nås.

9. TINE mener en bør gå over til å definere målpris ved en bestemt kvalitet og la markedet i større grad styre tillegg og trekk for fett og protein. En slik endring forutsetter en forankring hos alle aktører. TINE foreslår derfor at en overgang til et definert målpris punkt utredes fram mot jordbruksoppgjøret i 2016
10. Det pågår et arbeid i en partssammensatt gruppe for å vurdere endringer i omsetningsregioner for melkekvoter. TINE mener en i vurderingen må legge vekt på hva som samlet på sikt gir størst omfang av norsk matproduksjon og best utnyttelse av grasarealer i hele landet.

INNLEDNING

Det pågår en dramatisk endring i markedet for norske meieriprodukt. Vi ser en sterk og ukontrollert økning i importen av melkeprodukt. Priser på melk og melkeprodukt internasjonalt har falt med 25-50 % det siste året. Samtidig er det et stort underskudd av storfekjøtt. En sikring av innenlandsmarkedet for melk er viktig også for å opprettholde produksjonen av storfekjøtt. For norsk landbruk er det avgjørende at de grep en gjør ved årets jordbruksoppgjør bidrar til å styrke melkeprodusentenes konkurransekraft i det norske markedet.

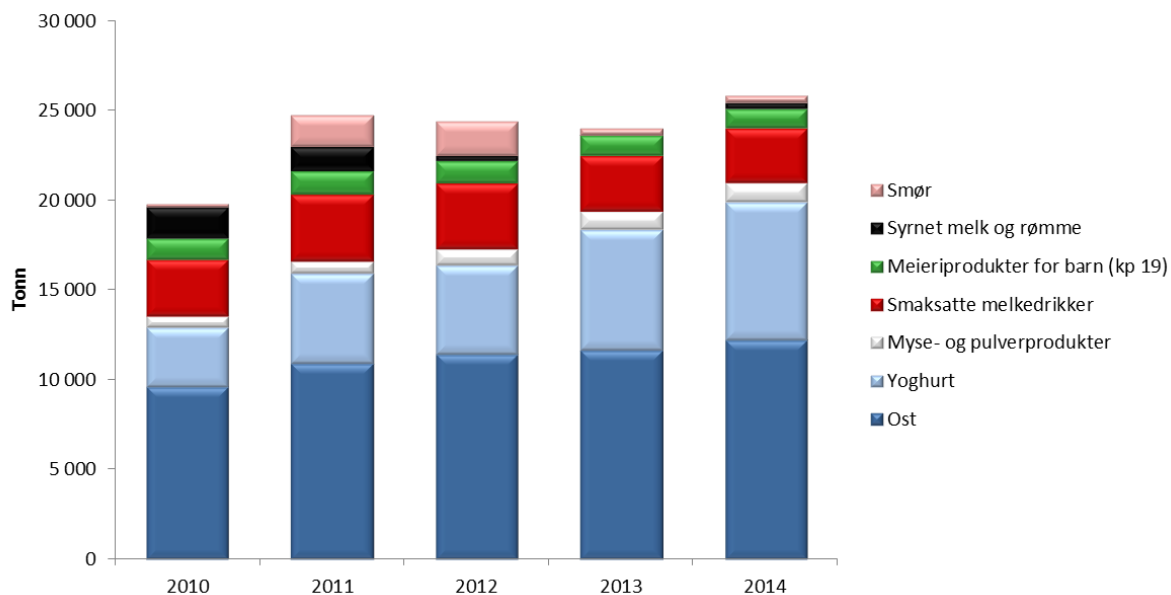
Melk og produksjon av storfekjøtt er bærebjelken i norsk landbruk. Melk og storfekjøtt står for hoveddelen av verdiskapningen i landbruket med en førstehåndsomsetning på 12 mrd kroner. Det meste av jordbruksarealet er knyttet til disse produksjonene og hoveddelen av sysselsettingen i landbruket. Melkeproduksjonen er i all hovedsak en heltidsproduksjon som forutsetter en konkurransedyktig inntekt dersom en over tid skal opprettholde melkas sentrale landbrukspolitiske rolle.

Skal de målsettinger og forutsetninger som legges til grunn for å nå målene i landbrukspolitikken, er det en forutsetning at melkeproduksjonen både i dette og flere jordbruksoppgjør framover, blir prioritert gjennom målrettede virkemidler og generell budsjettstøtte.

TINE vil understreke at melkeproduksjon må gis hovedprioritet ved årets jordbruksoppgjør. Det er et økende misforhold mellom politiske målsettinger med melkepolitikken og tilgang på budsjettmidler. Uten en klar forsterking av budsjettstøtte til melkeproduksjon vil en raskt svekke melkas rolle som bærebjelke i landbrukspolitikken.

MARKEDSSITUASJON FOR MELK

Hoveddelen av det norske meierimarkedet er nå importutsatt. Utviklingen i internasjonale markedet er avgjørende for markedsmulighetene i Norge. Figuren under viser importutviklingen siste år

2014 ble et nytt rekordår med hensyn til import av meieriprodukter til Norge. Importen av ost overskred 12.200 tonn. Mellom 35 og 40 prosent av osteimporten kommer ut over etablerte importkvoter. Den samlede importen av yoghurt passerte 7.500 tonn. Det ble importert nærmere 5000 tonn smaksatt yoghurt innenfor EØS-avtalens protokoll 3 («RÅK-produkter»). Den øvrige yoghurt importen importeres med full tollbelastning.

Importveksten er selvforsterkende. Desto større volum som importeres, desto større volum kan importørene fordele sine kostnader på og desto sterkere blir prispresset mot norsk produksjon. Det er i løpet av 2014 etablert nye kanaler for import av handelens egne varemerker som vil forsterke utfordringene, og en norsk aktør har valgt å flytte sin merkevareproduksjon av yoghurt utenlands.

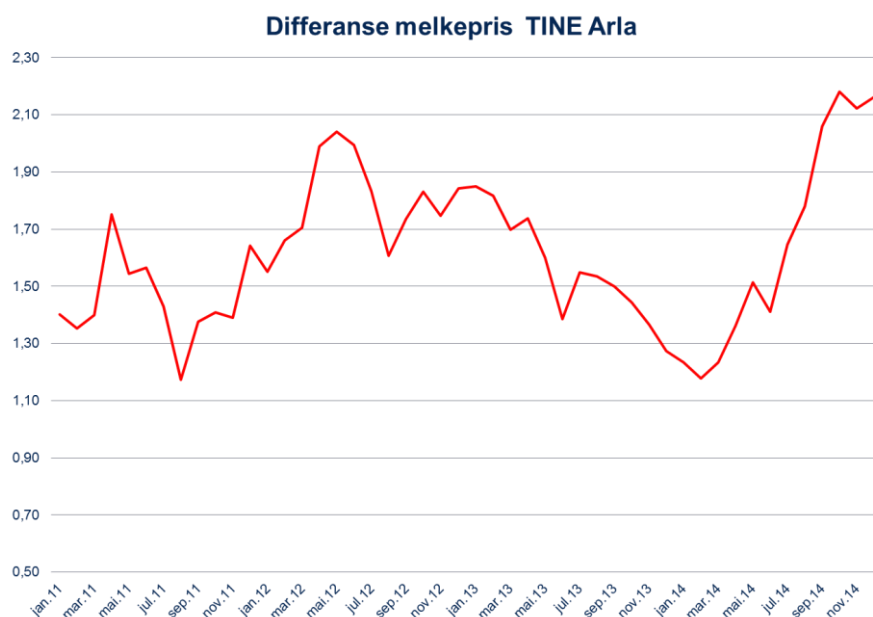
Internasjonalt har prisene på melk og meieriprodukter falt kraftig siste år. Figurene under viser prisendringer på noen hovedgrupper:

MARKET SITUATION

Official Dutch dairy quotations (€ per 100 kg)

	7/01/15	2/1/2014	
Butter	272	406	-33%
Whole milk powder	221	379	-42%
Skimmed milk powder	173	330	-48%
Whey powder	74	99	-25%

Prisfallet på produktene har gitt et tilsvarende kraftig fall i melkepris internasjonalt. Figuren under viser differansen mellom svensk og norsk melkepris til produsent målt i norske kroner.

Etter en periode med gradvis styrket konkurransekraft for norsk melk er situasjonen nå kraftig forverret. Frislipp av melkeproduksjon i Europa kombinert med en lavere etterspørselsvekst fra Kina og importbegrensninger i Russland gjør at en forventer fortsatt lave priser i det europeiske markedet den nærmeste tiden. Dette innebærer at vi for ost, syrnede og smaksatte produkter og pulver vil oppleve et forsterket prispress i det norske markedet.

Vanlig drikkemelk er fortsatt lite utsatt for importkonkurranse. Forbruket er imidlertid svakt fallende. Endringer i spisevaner og konkurranse med andre sunne drikker er trolig hovedårsaken. Drikkemelk vil trolig tåle prisendringer i takt med resten av drikkemarkedet uten at volumet påvirkes merkbart.

Anbefaling om målpris

Tabellen under viser økning i målpris fra 2004/2005 og fram til i dag.

	Målpris/liter	Vekst i %
2004/2005	3,79	
2005/2006	3,82	0,79 %
2006/2007	3,84	0,52 %
2007/2008	3,94	2,60 %
2008/2009	4,11	4,31 %
2009/2010	4,41	7,30 %
2010/2011	4,54	2,95 %
2011/2012	4,66	2,64 %
2012/2013	4,82	3,43 %
2013/2014	5,05	4,77 %
2014/2015	5,2	2,97 %

Ved jordbruksoppgjøret i 2013 og 2014 ble målprisen for melk økt med til sammen 38 øre pr liter. Det innebærer en prisvekst på tilsammen 7,8 % og er 8 øre mer enn TINEs anbefalinger i samme periode.

Det er uten tvil behov for en inntektsvekst i melkeproduksjon for å sikre fortsatt utvikling i næringa. TINE mener en over tid må ha som ambisjon at prisen på melk skal følge utviklingen på andre forbruksvarer. De store

målprisøkningene de siste to årene sammen med det sterke prisfallet internasjonalt begrenser imidlertid muligheten til prisvekst inneværende år. Selv med uendrede priser frykter vi at norsk melkeproduksjon vil tape markedsandeler til import. En økende import vil redusere produksjonsvolumet i Norge og redusere inntektene i jordbruket. For å sikre en framtidig inntektsvekst i norsk melkeproduksjon må en derfor gjøre en avveining mellom behovet for kortsiktig prisvekst og faren for langvarig volumnedgang. **I en avveining mellom disse hensynene anbefaler TINE en økning av målprisen for melk med inntil 5 øre pr liter.**

PRISUTJEVNINGSORDNINGEN FOR MELK

Prisutjevningsordningen for melk regulerer lønnsomheten i anvendelse av melk til ulike produktgrupper. Ordningen er selvfinansierende. Tilskudd og avgifter i ordningen fastsettes av Landbruksdirektoratet etter innspill fra aktørene. Ordningen er viktig for å sikre lønnsomhet i produksjon av en del produkter hvor muligheter til prisuttak nasjonalt er begrenset og for å øke markedet for de mest prisfølsomme produktgruppene. Uten ordningen ville en fått et merkbart fall i norsk melkeproduksjon. Ordningen finansierer i tillegg viktige fellestiltak.

TINE mener en for å sikre videreføring av de viktige elementene i ordningen, har behov for en grunnleggende gjennomgang og forenkling. Importsituasjonen tilsier i tillegg tydelige omprioriteringer. Vi foreslår å:

1. Fjerne avgift på yoghurt og yoghurtlignende produkt. Dette er produkter med sterkt økende importkonkurranse som ikke lenger kan avgiftsbelegges. Reduksjonen dekkes inn gjennom endringer i tilskudd og avgifter på øvrige produktgrupper.
2. Slå sammen og forenkle ordningen ved for eksempel å samle all melk til industrianvendelse i en gruppe, samle sure og søte smaksatt produkt i en gruppe sammen med yoghurtlignende produkt fra ferskost gruppen. I tillegg bør en vurdere om det er behov for å opprettholde en egen gruppe for geitmelkprodukter til dagligvare og en egen gruppe for myse til industriprodukt.
3. Ta ut kjernemelk av ordningen. Avgift på kjernemelk hindrer all innovasjon og presser kjernemelk over i førmarkedet.

RÅVAREPRISKOMPENSASJONSORDNINGEN («RÅK-ORDNINGEN»)

Ordningens har til hensikt å kompensere industrien for høyere råvarekostnader i Norge sammenliknet med tilsvarende vare i EU. Ordningen gjelder for spesifikke råvarer og spesifikke ferdigvarer, og kan kun benyttes for varer omfattet av EØS-avtalens protokoll 3 («RÅK-produkter»).

Det er imidlertid slik at for mange meieriprodukter som er omfattet av EØS-avtalens protokoll 3 kan ikke slik støtte ytes. Årsaken er at de ikke er ført opp på ferdigvarelisten i den norske forskriften. Dette gjelder for nesten alle smaksatte meieriprodukter, og er identisk med de produkter som nå møter økende konkurranse fra EU-import. Ferdigvarelisten må framover utvides slik at en får tilstrekkelig handlingsrom i prioriteringen av midler.

TINE understreker behovet for at det avsettes nødvendige midler til Råk-ordningen for å sikre konkurransekraften for de ferdigproduktene som er omfattet av konkurranse fra import fra EU.

BEHOVET FOR NYREKRUTTERING OG INVESTERINGER

Det er et økende investeringsetterslep i melkeproduksjon. En rapport fra AgriAnalyse som kom i 2013 anslår investeringsbehovet innen produksjon av melk og storfe på mellom 11 og 20 milliarder kroner.

Om lag 65 % av alle fjøs i Norge er fortsatt bås fjøs. I disse fjøsene står om lag 50% av alle kyr. Fra 1. januar 2024 trer krav om løsdrift i kraft for alle bruk bygget før 1995 hvor det ikke har vært omfattende ombygginger etter dette. For å få en god overgang til kravene i holdforskriften er det avgjørende at en får en markert økning i investeringene i bygninger til melkeproduksjon. TINE har i en årrekke tatt opp behovet for økt

investeringsstøtte. Dagens ordninger gir ikke en tilstrekkelig investeringstakt og gjør at gapet øker. Det er under 9 år til nye krav i holdforskriften trer i kraft. Med en planlegging- og byggetid på 2-4 år betyr det at nødvendige investeringsbeslutninger må tas løpet av de neste 5 årene. Det haster derfor med å få fram en forpliktende plan for nyinvesteringer i melkeproduksjon.

TINE ber om at det utvikles et investeringsprogram for norsk melkeproduksjon. Dette bør være en bred satsing med kombinasjon av tilskudd, økte tak for tilskudd, fondsavsetningsmuligheter, andre skattevirkemiddel og rentestøtte.

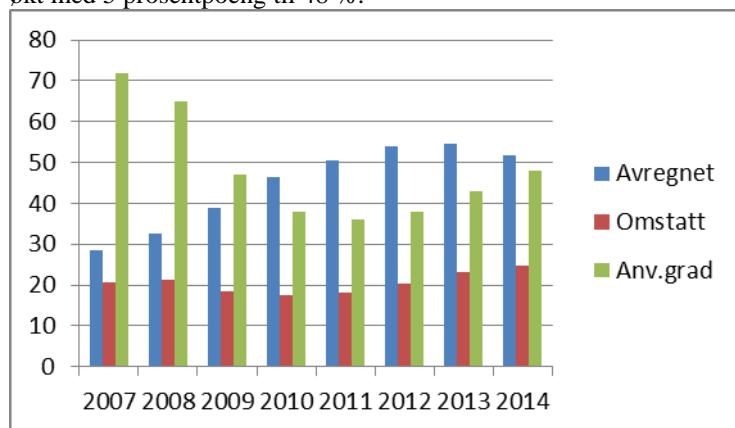
GEIT

Markedet for geitemelkprodukter utvikler seg positivt, men vi har fortsatt en råvarereserve og anvendelser med svært lav lønnsomhet. Næringa har gjennomført et betydelig løft gjennom sykdomssanering, avl og bedret driftsopplegg

Geiteholdet bør prioriteres under årets oppgjør, gjennom styrket beitetilskudd og økt grunntilskudd. For å bedre markedsbalansen ber vi om at kvote for geitemelk solgt gjennom den statlige ordningen fortsatt blir holdt tilbake.

ØKOLOGI

Det er innveid 51,1 mill. liter økologisk melk TINE Råvare i 2014. Det er 2,78 mill. liter mindre enn i 2013. 24,8 mill. liter er anvendt til økologisk produksjon. Det er 1,5 millioner liter mer enn i 2013. Anvendelsesgraden har økt med 5 prosentpoeng til 48 %.

TINE gir i dag et tillegg på 65 øre pr liter melk til produsenter med kontrakt om leveranse av økologisk melk. Økende anvendelsesgrad gjør at TINE nå løpende vurderer å åpne for å tegne nye avtaler for leveranse av økologisk melk i geografiske områder med økende behov.

Den politiske målsettingen for økologisk produksjon står fast. TINE mener det fortsatt er behov for en betydelig stimulans gjennom budsjettmidler dersom en skal nå målsettingene for økologisk drift.

MÅLPRISPUNKT FOR MELK

Målprisen settes nå som en gjennomsnittspris for melk innenfor et intervall for fett- og proteininnhold i melka. Dette intervallet ble fastsatt i 2003 da målprissystemet ble innført.

		Minimums %	Maksimums %
Kumelk	Fett	3,7	4,1
	Protein	2,9	3,3
Geitmelk	Tørrstoff	9,9	11,5

Kjemisk innhold i melka har gradvis endret seg. Tabellene under viser utvikling i fett og proteinprosent i kumelk pr måned siden 2010:

Fett													
	jan	feb	mar	apr	mai	jun	jul	aug	sep	okt	nov	des	Gj.snitt
2010	4,17	4,17	4,17	4,14	4,14	4,12	4,12	4,06	4,10	4,15	4,16	4,18	4,14
2011	4,11	4,12	4,12	4,12	4,10	4,08	4,06	4,02	4,07	4,11	4,10	4,07	4,09
2012	4,06	4,10	4,07	4,12	4,11	4,06	4,05	4,05	4,14	4,19	4,18	4,19	4,11
2013	4,19	4,22	4,23	4,24	4,19	4,17	4,17	4,11	4,16	4,22	4,21	4,17	4,19
2014	4,16	4,15	4,16	4,19	4,17	4,14	4,10	4,07	4,18	4,23	4,23	4,23	4,17
2015													
Protein													
	jan	feb	mar	apr	mai	jun	jul	aug	sep	okt	nov	des	Gj.snitt
2010	3,36	3,35	3,35	3,35	3,32	3,33	3,34	3,34	3,39	3,37	3,38	3,39	3,36
2011	3,35	3,35	3,36	3,34	3,31	3,33	3,32	3,37	3,39	3,39	3,35	3,34	3,35
2012	3,35	3,36	3,35	3,36	3,35	3,36	3,38	3,41	3,46	3,43	3,39	3,38	3,38
2013	3,36	3,35	3,35	3,36	3,32	3,33	3,34	3,37	3,41	3,41	3,39	3,38	3,36
2014	3,37	3,36	3,38	3,42	3,39	3,38	3,37	3,40	3,48	3,46	3,44	3,42	3,41
2015													

Tabellen viser at melka stadig oftere har en kvalitet som ligger utenfor det definerte intervallet slik at en formelt sett ikke er bundet av målprisbestemmelsene. TINE har praktisert målpris også for melk utenfor intervallet, men mener avtalepartene bør ta initiativ for å bringe målprisbestemmelsene i tråd med det som nå er melkas faktiske innhold.

TINE mener en bør gå over til å definere målpris ved en bestemt kvalitet og la markedet i tørre grad styre tillegg og trekk for fett og protein utenfor dette intervallet. En slik endring forutsetter en forankring hos alle aktører. TINE foreslår derfor at en overgang til et definert målpris punkt utredes fram mot jordbruksoppjøret i 2016.

KVOTEORDNINGEN

Kvotordningen for melk er et sentralt og sterkt virkemiddel for å balansere melkemarkedet. Det er avgjørende at en viderefører grunnprinsippene i ordningen. Dagens regelverk legger begrensninger på muligheten til å flytte kvote mellom fylker. Dette hindrer at produksjonen forflytter seg fra fylker med lavere lønnsomhet i melkeproduksjon til fylker med høyere lønnsomhet. For utviklingen av melkeproduksjon isolert sett er dette negativt fordi det reduserer mulighetene til å bedre effektiviteten i melkeproduksjon. Alternativverdien av arealene i områder med lav lønnsomhet i melkeproduksjon er imidlertid ofte svært lav. En avvikling av melkeproduksjon i disse områdene vil i stor grad bety redusert jordbruksareal i drift og samlet sett svekke norsk matproduksjon. For meieriindustrien er det samtidig viktig å unngå raske endringer i produksjonsfordelingen. En rask forskyvning av produksjonen vil øke kostnadene i industrien. En friere omsetning kan også i sum gi til økte kvotekostander for produsentene. TINE ser derfor ikke at det er behov for å endre dagens ordning.

Det pågår et arbeid i en partssammensatt gruppe for å vurdere endringer i omsetningsregioner for melkekvote. TINE mener en i vurderingen må legge vekt på hva som samlet på sikt gir størst omfang av norsk matproduksjon og best utnyttelse av grasarealer i hele landet.